

OKÜLT İLİMLERE KAYNAKLİK ETMESİ AÇISINDAN KUR'AN VE MANZUM BİR KUR'AN FALI

The Quran as a Source to the Occult Sciences and a Verse Text about Fotrune Telling from Qur'an

Prof. Dr. Özer şENöDEYİCİ*

Z

İnsanların geleceğe ve bilinmeyene duydukları merak, pek çok fal türünün ortaya çıkmasına neden olmuştur. Birbirinden farklı metotlar izlese de bu falların hepsinde insanların merakının yanı sıra aresizliklerinin sömürüldüğü görülmektedir. Bu sömürüyü kolaylaştırmak için falcıların en çok başvurdıkları yöntem ise dinî argümanlar olmuştur. Örneğin Kuran falı, İslam dininin yayıldığı tüm coğrafyalarda uygulanan bir fal olmuştur. Böylece, Kuran'dan fal bakma yöntemlerini, fal öncesinde yapılması gereken ibadetleri, okunması gereken duaları aktaran bazı metinlerde Arap harflerinin işaret ettiği okült anlamları konu alan çeşitli eserler meydana getirilmiştir. Bu eserlerden bazıları edebi ve estetik değer taşımakta, manzum ve mukaffa surette gaybdan haber vermektedir. Kur'an-ı Kerim tarafından yasaklanmış olmasına rağmen, bizzat Kur'an-ı Kerim'in fal malzemesi yapılması oldukça ilginç bir durumdur. Bu metinlere, herhangi bir gerçeği dile getirdikleri yanılgısına düşmeden, inanç ve kültür tarihi açısından yaklaşılması gerekmektedir. Bu alışmada Kur'an falları üzerine genel bir değerlendirme yapılacak, bir cönk içinde yer alan manzum bir Kur'an falı Latin harflerine aktarılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Fal, Kuran falı, gayb, okltizm.

ABSTRACT

The curiosity of people about the future and the unknown has led to the emergence of many types of fortune telling. Although they follow different methods, it is seen that in all these fortune-tellings, people's curiosity as well as their helplessness are exploited. The most common method used by fortune-tellers to facilitate this exploitation was religious arguments. When it comes to the religion of Islam, it can be said that fortune-tellers make use of the Qur'an in order to convince people who belong to this religion. For example, the fortune-telling of the Qur'an has become a fortune-telling practice in all geographies where the religion of Islam has spread. Thus, various works on the occult meanings denoted by the Arabic letters in some texts that convey the methods of fortune-telling from the Qur'an, the prayers that must be done before the fortune-telling, and the prayers that must be recited have been created. Some of these works have literary and aesthetic value and inform about the unseen (gayb) in the form of poetry. It is quite interesting that the Qur'an itself is used as fortune-telling material, although it is prohibited by the Qur'an. These texts should be approached in terms of belief and cultural history, without making the mistake of expressing any truth. In this study, a general evaluation will be made on the fortunes of the Qur'an, and a verse Qur'an horoscope in a conk will be translated into Latin letters.

Keywords: Fortune telling, fortune telling from Holy Qur'an, unseen, okkultism.

* Hitit Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Çorum/TÜRKİYE, ozersenodeyici@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8719-6955.

GİRİŞ

“Fal, gelecekteki olaylar hakkında olumlu veya olumsuz bilgi edinebilmek için başvurulmuş çeşitli işlemler olup; yapılan işe fal açmak, fal çıkarmak, fala bakmak, yapana ise falcı denir (Kara, 1973: 153).” Bununla birlikte, Türk ve İslâm kültüründeki akislerine bakıldığında “fal”ın yalnızca gelecek tahmini ve tespiti olarak nitelenemeyeceği aşîkârdır. Nitekim tefeül, hâlihazırdaki bir durum ya da olayın hayra delâlet edip etmediğini ya da kayıp nesnenin bulunabilirliği gibi âni ilgilendiren meseleleri de kapsar.

“Fal bakmanın zaman içerisinde yaygınlaşmasına paralel olarak bu konuyu esas alan eserler de yazılmaya başlanmıştır. Manzum, mensur veya manzum-mensur karışık olarak yazılan bu eserler çoğunlukla “falname”, zaman zaman da “tefeülname” olarak adlandırılan yeni bir tür meydana getirmiştir (Avcı, 2018: 84).” Bu eserlerin mensur olanlarında dil yadigârı olmak dışında edebî ve estetik bir kaygı görülmezken, bünyesinde manzume barındıranlar şekil ve üslûp açısından edebî bir nitelik gösterirler. İnsanlığın gündemini gereksiz yere meşgul eden fal uygulamalarının; tutarsız yöntemleri ve asılsız sonuçlarıyla yeniden değerlendirilmesi çok da makul bir uğraş olamaz. O nedenle bu metinlerin sosyolojik ve psikolojik açıdan ele alınması, edebi ve estetik değer taşıyanlarının ön plâna çıkarılması daha uygun olacaktır.

Kuran tefeülü belirli bir “niyet” hususundaki merakı gidermek için başvurulmuş bir yöntemdir. Metinlerden anlaşıldığı kadarıyla, kayıp bir nesnenin bulunup bulunmayacağı, yolculuğa çıkmanın iyi neticelenip neticelenmeyeceği, maşuka kavuşulup kavuşulmayacağı, beklenen para ya da ikbalin gelip gelmeyeceği konularında yapılan açıklamalar bu fal türünün gelecekte rastgele haber vermek için değil; sıkça karşılaşılan ve merakı celp eden konulara yönelik olduğunu göstermektedir. Ayrıca “söz konusu çerçeve sorular ve bu soruların işaret ettikleri muhtemel cevaplar, fal metinlerinin kurgusunu oluşturmaktadır (Gür, 2012: 202-215).” Mevcut durum hakkındaki işaretlerin nasıl yorumlanması gerektiğine dair bu türden uygulamalar çok eski çağlara dayanmaktadır. “Dinsel konularda yapılan hatalar ve işlenen çeşitli suçlar, tanrıların öfkelenmesine yol açacağından, insan için kötü sonuçlar meydana getirebilirdi. Bu bakımdan, tanrıların isteklerini öğrenmek ve kızmışlar ise, nedenlerini araştırıp, bularak öfkelerini gidermek, Hititler açısından çok önemliydi. Bu nedenle, doğadaki bir takım olağanüstü olayları tanrıların insana kendiliklerinden verdikleri işaretler, isteklerinin belirtileri olarak yorumlama yoluna gitmişlerdir (Orkun, 2009: 234).” Ayrıca “Çoğu Akkadlar döneminde geliştirilmiş birçok kehanet tekniği bazı talihsizliklerden geleceğin tahmini yoluyla uzaklaşılabileceği düşüncesine dayanıyordu. Bu tekniklerin çeşitliliği ve günümüze ulaşan yazılı belge zenginliği ise kehanet ilminin hemen hemen bütün toplumsal katmanlarda saygınlığının olduğuna işaret eder (Sümbüllü, 2008: 385).”

Cahiliye dönemi Arap toplumunda bilhassa “tıyare” olarak bilinen fal oklarına başvurulduğu, Kuran-ı Kerim’in bunu yasaklamasından hareketle bilinmektedir. Bu noktadan hareketle İslam’ın falcılığı meşru gösterecek herhangi bir telkin ya da emre sıcak bakmadığı anlaşılabılır. “Kuran-ı Kerim’de doğrudan fallara ilgili bir ayet mevcut değilse de Cahiliye kültüründe yaygın bir gelenek olan falcılık eleştirilmiş ve reddedilmiştir. Bilindiği

üzere Cahiliye Araplarında falcılık oldukça yaygındı ve önemli bir işe girişecekleri zaman fal oku çekerler ve çektikleri oka göre de o işin kendileri için hayırlı olup olmadığına karar verirlerdi ve fal tutmanın onlar için önemli bir yeri vardı (Yeşilyurt, 2013: 211).” Fal oklarının yasaklandığını bildiren ayetler mealen şöyle buyurur:

“Size şunlar haram kılındı: Kendiliğinden ölen murdar hayvan, kan, domuz eti, Allah’tan başkasının adına kesilen hayvanlar, henüz canı çıkmadan yetişip şartına uygun tarzda kestikleriniz dışında boğularak, bir şey vurularak, yukarıdan yuvarlanarak, boynuzlanarak yahut yırtıcı bir hayvan tarafından parçalanarak ölen hayvanlar, putlara ait sunaklarda kesilen hayvanlar ve zar atarak, kumar oynayarak elde edilen etler, yiyecekler (Kuranıkerim, Mâide/3).”

“Ey iman edenler! İçki, kumar, tapınmak ve putlara kurban kesmek için dikilen taşlar, fal ve şans okları şeytan işi birer pisliktir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz (Kuranıkerim, Maide/90).”

İnandırıcılık adına, dinin en muteber kaynaklarının kullanılması; insanların tarih boyunca ve günümüzde falcılardan medet umması sonucunu doğurmuştur. Ancak yine de şunu bilmek gerekir: “İslam, Kuran’ıyla, hadisiyle, ulemasıyla falcılık, ruh çağırma, kehanet, yıldızlara ve burçlara farklı anlamlar yükleyerek gayptan haberler vermeye yönelik her çeşit çalışmayı temelden reddedip, bunları derecelerine göre küfrün şubeleri olarak kabul etmiştir (Çalışkan, 2013: 28).” Falcılar, dinî akidelerin reddettiği uygulamaları; insan psikolojisinden anladıkları ve hitabetle insanları etkiledikleri için başarılı bir şekilde dinî kisveye büründürmektedirler. Bu nedenle “halk, mütekellimlerin değil, gaybı bildiğini iddia eden, asılsız iddialar ortaya atanların takipçisi olmakla karşı karşıyadır. Etkili söz söyleyen ve gelecekle ilgili tahminlerde bulunanlar rağbet görmekte, özellikle fal kişiler için bilgi kaynağı olmaktadır. Yarınından emin olmayan kimseler, geleceğini tahminî bilgilere bağlamış durumdadır (Yüceer, 2001: 161).” Ümitsizlik ve inanç yoksunluğu, falcıların her devirde müşteri bulabilmelerini kolaylaştırmaktadır.

Eski Türklerde de fala rağbet edildiği görülmektedir. Bu anlamda eldeki en eski Uygur metinlerinden birinin bir fal kitabı (İrk Bitig) olması dikkat çeker. “İrk”, işaret, rumuz, falcı karşılığında kullanılırken; “ırklamak” fiili ise falcıdan sormak anlamını ihtiva etmektedir. Kıpçak lehçelerinde “ırk” ile kök münasebeti bulunan “ırım” sözcüğü kullanılır. Altay Şamanistlerinde “kam”dan başka “ırımcı” adı verilen kâhinlerden söz edilir. Şamanistlerin ve Kırgızların “tölge” kelimesini fal karşılığında kullandıkları da görülmektedir (Yeşilbaş, 2020: 368).

Osmanlılar döneminde de fala önem verildiği görülmektedir. Nitekim Osmanlı sarayı içinde müneccim sınıfında müneccimbaşılığa hususi bir yer verilmiştir (Kartalcık 2000: XII). Tâcu’t-Tevârîh’te değinildiğine göre, Fatih Sultan Mehmet, 1473 yılında Uzun Hasan’la girişeceği muharebe öncesinde, gördüğü bir rüyayı yorumlama üzere Kuran falına başvurmuş; çıkan olumlu neticenin kendisine aşıladığı özgüvenle savaşı kazanmıştır (Sezer, 1998: 11).

Birçok fal metninde, tefeül için bazı dinî ritüellerin yerine getirilmesinin tavsiye edildiği dikkati çeker. Bundaki amaç, yapılan eyleme dinî bir mahiyet kazandırmak ve falcıya olan güveni sağlamaktır. Nitekim yapılan bir araştırmaya göre falcı, “ayet ve

hadislerden delil gösterme yoluna gidiyorsa veya yanlış, eksik olarak bunları kullanıyor; üslûbunu anlaşılabilir ifadelerle güçlendiriyorsa o falcıya gösterilen ilgi bir hayli artmakta, hatta ‘Diğer falcılar yalancıdır, fakat bu mutlaka doğruyu söyler.’ kanaati hâkim olmaktadır (Duvarcı, 1993: 18).” Bu anlamda birçok fal metninde abdest alındıktan sonra besmele, Fatiha, İhlas suresi gibi duaların okunması gerektiği ifade edilir. Bu çalışmaya konu olan manzumede de abdest alındıktan ve bir Fatiha ile üç İhlas okunduktan sonra üç kere salavat getirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Falcı, kendisini meşru göstermek için Kuran fali bakmanın Hazreti Muhammet’in tavsiyesi olduğunu da dile getirmektedir.

Nebî’ dendir haqîkât bu rivâyet
Ki bundan bes bulunmaz fâla gâyet
Bu, Nebi’den gerçek bir rivayettir: Fal hususunda bundan daha hakiki rivayet bulunmaz.

Buyurmuşdur heves eyleñ bu fâla
Münâsibdür bulasın cümle hâle
O, “Bu fala heves edin. Bu fal bütün hallere uygundur.” diye buyurmuştur.

Benzer telkinler, Kuran fallarının birçoğunda karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Fedâyî’nin

Elüñe al Kelâmu’llahı bî-şek
Öpüp hañtın gözüne sürme-veş çek
(Şüphesiz bir şekilde eline Allah’ın kelâmını al. Onun yazısını öpüp sürme gibi gözlerine çek.)

‘Ali ibni Ebî Tâlib rivâyet
Kılup eydür ki Qur’ândan bir âyet
(Ali bin Ebu Talip’ten rivayetle şöyle denir: Eğer Kuran’dan bir ayetin...)

Dilerseñ kim kıla müşkillerin hâll
Yu şıdk u âb ile iç ü taş evvel
(Senin güçlüklerini halletmesini dilerseñ öncelikle içini ve dışını sadakatle yıka.)

Oķı bir Fâtiha üç kerre İhlâş
Pes andan Āyete’l-Kürsî oķı hâş
(Bir Fatiha ve üç İhlas oku, ardından özellikle Ayete’l-Kürsî oku.)

Tamâm it oķı bir kez bu du‘âyı
Resûl-i Hakk’a vir üç kez şalâyı (Şanlı, 2003: 171)
(Bu duaları bir kere okuyup bitirince Allah’ın Resul’üne üç kez salavat oku.)

Özünde insanın acizliğini ve gayba duyduğu merakı sömürmek olan fal metinlerinin, dinî ve insanî çeşitli hususlar üzerinde ısrarla durdukları görülmektedir. Bu anlamda niyetin gerçekleşmeyeceğini ifade eden kısımlarda fal sahibine tövbe edip sadaka vermesinin nasihat edildiği dikkati çeker. Buradaki sadaka tavsiyesi her ne kadar toplumsal

faýda içeriýormuş gibi görünse de aslında falcıya bahşış verilmesini telkin etmektedir. Veyahut sadaka verilmeye falcından başlanması gerektiğini sezdirmektedir:

Taşadduk birle tevbe ola çäre
Oñıla bu sebebden girü yäre
(Sadaka vererek tövbe etmek çare olur. Böylece bu yara iyileşir.)

Taşadduk eyleyüp tevbe kıluban
Sevine Tañrı'dan iylük yilüben
(Sadaka verip tövbe edince, Tanrı'dan gelen iyiliğe sevinecektir.)

Şevâb işle hemîşe hayr[a] düriş
Ki tâ saña dañi el vire bu iş
(Her zaman sevap işle ve hayır için çabala. Böylece bu iş sana el versin.)

Fal bakmak için, onu bizzat yasaklayan Allah sözlerini kullanmaktan çekinmeyen kimseler, ayetlerin yanında hadisleri de inandırıcı olmak adına işlerine alet ederler. Hatta Muhammet peygamberin sık sık fal bakılmasını tavsiye ettiğini bildirirler:

Resûl buyurdı fâl ide çok
Velî bundan ğayr râst kâl yok
(Durmaz ve Baştürk, 2019: 15)
(Resul “Çok fal baksınlar.” diye buyurdu. Nitekim bundan başka doğru söz yok.)

Hazreti Muhammet'in (s.a.v.) “Tıyâre -uğursuzluk- yoktur, en iyisi faldır.”¹ buyurması üzerine, falın İslâm'da hoş karşılanması gerektiği sonucuna ulaşılması, fal metinlerinde bu işin meşru olduğu, hatta sık sık ona başvurulması gerektiği yönündeki ifadelerin de metinlere girmesini sağlamıştır. Hâlbuki hadisin devamında falın ne olduğu sorulduğunda “Güzel sözdür.” diye cevap verildiği görülebilir. Öyleyse hadiste bazı hususlara uğursuz anlamlar yüklememek gerektiği, onun yerine her şeyi hayra yorup ona nispetle güzel sözler sarf etmenin daha uygun olduğunun vurgulandığı anlaşılabılır. Bunun yanı sıra “Falnamelerin başında, ‘Gaybı ancak Allah bilir.’ hükmü kaydedildiği gibi fal bakmak suretiyle yapılacak işin olayları hayra yormadan (tefeül) ibaret olduğu özellikle vurgulanmıştır.” Öyleyse tefeülün, herhangi bir varlığa ya da olaya hiçbir zaman uğursuzluk yüklememek ve her şeyi hayra yormak anlamında kullanıldığını söyleyebiliriz. “Fal” sözcüğünün de en iyi olasılıkla bu anlamda kullanıldığı anlaşılabılır. Hazreti Muhammet'in bu yöndeki tavrını, şu hadise örnekler:

“Hz. Peygamber (s.a.v.) Büreyde'ye ‘Sen kimsin?’ diye sordu. Büreyde ‘Ben Büreyde'yim’ deyince, Hz. Peygamber (s.a.v.) Hz. Ebû Bekir'e dönerek, (Büreyde kelimesi ‘serinlik’ manası taşıdığı için) ‘Ey Ebû Bekir! İşimiz serinledi (yani kolaylaştı) ve düzeldi’ dedi. Sonra Büreyde'ye ‘Kimlerdensin?’ diye sordu. ‘Eslem'den’ deyince, Ebû Bekir'e (Eslem

¹ Hadisin kaynakları: Buhârî (5756), Müslim (2224), Ebû Dâvûd (3916), Tirmizî (1615), İbn Mâce (3537), Ahmed (3/118, 130, 154, 173,178,251,275,277).

kelimesi ‘selamet’ anlamı taşıdığı için) ‘Selâmete erdik’ dedi. Sonra ‘Eslem’in hangi kolundan?’ diye tekrar sordu. ‘Sehmoğullarından’ diye cevap verince, “Sen zafere ulaştın, umduğunu buldun ve isabet ettin (işimiz kolaylaştı)” dedi (Orazsahedov, 2017: 213).”

Fal bakılması için kişinin niyetli ve imanlı olunması şart gösterilir. Ancak bunların dışında bir başka şart daha koşulur: Herhangi bir şekilde, başkasının kötülüğünü düşünerek niyet edilmesi veya başkasının feci akıbete uğrayıp uğramayacağını sorgulanmaması gerekir. Fal bakılırken çıkan sonuçlar daima hayra yorulur. Aksi durumda yapılan iş *tefeül* değil, *teşeüm* olarak nitelenir (Şenödeyici ve Koşık, 2016: 28).” Eski fal metinlerinde genel olarak mutlak manada olumsuz bir surette yorumlanacak bir işaret veya alametten bahsedilmez. Hele Kuran falı metinlerinde kesinlikle gerçekleşecek olan olumsuz bir durumdan bahsedilmez. Olumsuz sonuçlar çıkarmanın hiç de hoş karşılanmadığı, bu metinlerdeki tutumdan anlaşılmaktadır. Ele alınan metinde de fal sahibine en fazla, tutulan niyetten vazgeçilmesi gerektiği telkin edildiği görülmektedir.

Sonuç olarak, üzerinde oldukça fazla mesai sarf edilen “fal” olgusu hakkındaki yazıların birer dil yadigârı olmaları hasebiyle değerlendirilmeleri icap eder. Bu metinlerden bazılarının edebi ve estetik değer taşımaları da onların edebiyat tarihçileri nazarında kıymet kazanmasını sağlamaktadır. Ayrıca fal metinlerinin edebî ve estetik yönlerinin bulunması dışında farklı araştırma alanları için de malzeme sağladıkları göz ardı edilmemelidir. Her ne kadar, varlık amaçlarını meşru gösterecek dinî ya da aklî bir delile sahip olmasalar da ait yazıldıkları dönemin birer dil yadigârı olan bu eserlerde, kültür ve inanç tarihinin yanı sıra sosyal antropoloji açısından da önemli veriler bulunur.

METİN

Çalışmaya konu olan metin, Milli Kütüphane Yazmaları 06 Mil Yz Cönk 65/5 numarada kayıtlıdır. “Tefe”ül-nâme Budur” başlığıyla başlayan eserin ilk beyti, besmele ve eserin muhtevasını özetleyen şu mısradır:

Bismillâhırrahmânirrahîm
Fâl hem Qur’ân-ı Furkân-ı ‘azîm

Eserin son beyti ise, ye harfinin deşifresini konu alır ve eserin bittiğini ima eden “tamâmet” kafiyesini içerir:

Çün eylük olısar sende tamâmet
Ki hayruñ da göre ‘âlem tamâmet

Eser, cöngün 39b-43b varakları arasında yer almaktadır. Beyitler varaklarda yan yana gelecek biçimde yazılmıştır. Metni ihtiva eden cönk şirazesi dağılmış, kahverengi bir cilt içinde yer almaktadır. Yazmanın dış ve iç ölçüleri 208x118, 185x100 şeklindedir, her varakta 15 satır bulunmaktadır. Metin, talik kırmısı hattı ile yazılmıştır.

Tefeülname, kısa bir mesnevi görünümündedir ve klasik mesnevi tertibine uygun olarak düzenlenmiştir. Eserde başlık ve besmeleden bir beyitte Allah’ın çeşitli adları anılmış, ardından bir beyitte Hazreti Muhammet’e (s.a.v) selam verilerek fala niyet edilmiştir. Daha sonra dört beyitte eserin telif sebebi açıklanmıştır. Müellif burada, iyi bir

falın kalbe ve cana ferahlık vereceğini dile getirmiştir. Daha sonra ise fal bakmanın Hazreti Peygamber'in tavsiyesi olduğu söylenmiş ve falın nasıl bakılması gerektiği anlatılmıştır.

Metinde her harf için üçer beyitlik açıklamalara yer verilmiştir, birkaç harf için iki beyit ayrılmıştır. Bu harflerin, metinde neye işaret ettiklerini kısaca özetleyecek olursak: Hemze, olumludur; fal sahibi istediğini elde eder. Elif, olumludur; fal sahibi muradına erer, beklemediği iyilikler görür. Be, olumludur; fal sahibi sabrettiği takdirde muradına erer, sevgilisinden vefa görür. Te, olumludur; fal sahibi hacca gider, önemli bir göreve getirilir. Se, olumludur; niyet eden kişi beklemediği yerden gelen bir malın sahibi olur. Cim, olumludur; fal sahibi mal mülk edinir, sevgilisine kavuşur. Ha, olumludur; fal sahibi kalıcı mutluluğa erişir, düşmanlarına galip gelir. Hı, olumsuzdur; fakat niyet eden kişi yakın zamanda selamete erişecektir. Dal, olumludur; hayra ve mutluluğa işaret eder. Zal, olumsuzdur; falına bakan kişi sıkıntı içindedir, tövbe edip doğru yolu bulmalıdır. Ra, olumludur; fal sahibinin toplum içinde kıymeti artar. Za, olumsuzdur; fal sahibi bir süre dert ve sıkıntı çekecektir; tövbe ettiğinde refaha erecektir. Sin, olumludur; falına bakan kimse hürmet görür, güzel haberler alır, sevdiğine kavuşur. Şın, olumsuzdur; düşmanlar kötülük yapar, dostlar tuzak kurabilir. Sad, olumludur; niyet eden kişi sabrettiğinde muradına erecektir. Zad, olumsuzdur; fal sahibi sıkıntı çekecektir. Tı, olumludur; talihin yaver gitmesine işaret eder. Zı, olumludur; fal sahibine zafer ve zenginlik erişecektir. Ayn, olumludur; niyet sahibi muradına erecektir. Gayn, olumsuzdur; niyet gerçekleşmeyecektir. Fe, olumsuzdur; ayrılık ve hastalık fal sahibini beklemektedir. Kaf, olumludur; niyet sahibi el attığı her işte başarılı olacaktır. Kef, olumludur; fal sahibi meşhur olup pek çok hayır işleyecektir. Lâm, olumludur; fal sahibi vaktini zevk ve eğlenceyle geçirecektir. Mim, olumludur; niyet tutan kişi mal sahibi olacaktır. Nun, olumludur; fal sahibi Allah'ın pek çok nimetine mazhar olacaktır. Vav, olumludur; varlık ve vefa elde edilecektir. He, olumsuzdur; mal mülk zarar görecektir. Lâmelif, olumsuzdur; niyet edilen işten vazgeçilmesi gerekir. Ye, olumludur; fal sahibi yüksek makamdaki kimselerle dost olacaktır. Harflere karşılık gelen açıklamaların çoğu olumlu telkinlerde bulunmakta, pek azı ise niyet edilen işten vazgeçilmesini salık vermektedir. Olumsuz durumlarla ilgili olarak fal sahibine tövbe etmesinin tavsiye edildiği metinde; kötü giden işlerin de zamanla düzeleceği müjdesi verilmektedir. Dolayısıyla fal metninde mutlak anlamda kötü talihe işaret eden ifadeler yer almamaktadır.

Manzum surette yazılmış olan metnin vezni "mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün"dür. Şairin, metinde vezni Türkçeye başarılı bir şekilde uyguladığı söylenebilir. Eserin dili Eski Anadolu Türkçesi özellikleri taşımaktadır. Bu dönemde ait olan -ısar / iser, -ıban / -iben / -uban / -üben gibi yapıların "kaçan, ı(s), kiçi" gibi sözcüklerin kullanımı bu iddiayı desteklemektedir. Çalışmada manzumenin daha iyi anlaşılması için onu günümüz Türkçesi ile nesre aktararak vermeyi uygun gördük.

[39b]

Tefe'ül-nâme Budur

Bismillâhırrahmânırrahîm

Fâl hem Qur'ân-ı Furkân-ı 'azîm

Yüce Kuran-ı Kerim fālına, esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla başlarım.

Anuñ adın direm Ferd ü Aḥed'dür
Ḳadīm ü Ḳādir ü Ḥayy u Şamed'dür

Onun adını söylerim: O, tek ve bir olandır. Öncesi bulunmayan, her şeye gücü yeten, diri olan ve hiçbir şeye ihtiyaç duymayandır.

Resūl'ün āline olsun taḥiyyāt
Daḥi andan kılalum fāla niyyet

Hazreti Peygamber'in ailesine selam edelim, ardından da fāl için niyet edelim.

Ġaraż n'oldı bu sözden oldı ma'lūm
Ki Türkī üzre dizdüm fāl-i manẓūm

Türkçe manzum bir fāl düzenlemekteki amacımın ne olduğunu bu sözler açıklar:

Bu nazma geldi bu fāl ḥüccet ile
Şafālardan şifālar ḥaste bula

Bu fāl, türlü delilleri ile nazma çekildi. Hasta kişi, ondan sefa ve şifa bulsun.

Ġanī müflis ulu kiçi be-her hāl
Ki 'âdetden tutarlar bir ulu fāl

Zengin müflis, büyük küçük her durum için, âdet olduğu üzere bu yüce fālı kullanırlar. [40a]

Ḳaçan bir kutlu fāl oldıysa dilde
Feraḥ peydāh olur bes cān u dilde

Ne zaman gönülde kutlu bir fāla niyet edilse, can ve gönülde ferahlık meydana gelir.

Nebī'dendür ḥaḳīḳat bu rivāyet
Ki bundan bes bulunmaz fāla ġāyet

Bu, Nebi'den gerçek bir rivayettir: Bu faldan başkasının sonucu gerçekleşmez.

Buyurmuşdur heves eylen bu fāla
Münāsibdür bulasın cümle ḥāle

O, "Bu fāla heves edin. Bu fāl ütün hallere uygundur." diye buyurmuştur.

Okült İlimlere Kaynaklık Etmesi Açısından Kuran ve Manzum Bir Kuran Falı

Dilerseñ ger tutasın fâl-i Qur'ân
Arı âb-dest alasın ey ahi cân

Ey kardeşim, ey can! Kuran falı tutmayı dilerseñ abdest alıp temizlenmelisin.

Okı bir Fâtîha üç kıl hüvallâh
Saña ni' met viriserdür hüvallâh

Bir Fatiha ve üç İhlas oku. O Allah sana nimetini verecektir.

Şalāvât viresin üç kez Resûl'e
Ki tâ cümle işüñ döne huşûle

Resul'e üç kere salavat veresin. Böylece bütün işlerin düzgünce gerçekleşsin.

Oku lâ havle el çün Muşhaf'a ur
Açup sağ yâniña bak ne gelür gör

“Lâ havle” okuyarak elini Kuran'ın üstüne koy. Sağ taraftaki sayfaya bakıp ne geldiğini gör.

Yidinci satıra dek çün şaya harfî
Ki ' âkıl âdemîler tuya harfî

Yedinci satıra kadar, etraftaki aklı başında insanların da duyacağı şekilde harfî say.

Yidi kâğıd dahi açup okuğıl
Yidinci satıra ire çünki koğıl

Yedi kâğıt daha çevir ve açıp oku. Yedinci satıra geldiğinde bırak.

Dibâce Fâl-i Qur'ân oldı tamâm
Şalāvât vir Resûl 'aleyhis-selâm

Kuran Falı'nın giriş kısmı tamamlandı. Resul aleyhi selama selam ver.

Harf-i Hemze

' Aceb tâli' idür bu fâl-i hemze
Kimüñ ki tâli' i irer bu remze

Bu hemzenin falı, her kim bu işaretleri anlarsa ona acayip talih getirir.

Bu fâlüñ ıssına irdi sa' âdât
Zihî devlet bu resme kıla ' âdât

Bu falın sahibinde mutluluklar erişti. Ne güzel ki, onun bahtı bu şekilde devam eder.

Neye şunar ise eli iriser
Ki maşşûda şafâlarla iriser

Eli, her uzattığına erişecek ve amacına gönül rahatlığıyla ulaşacak.

Harf-i Elif

Elif geldi mübârek oldu fâlûñ
Ümîd oldu sevinmek oldu hâlûñ

Elif geldi, falın mübarek oldu. Senin halin ümit ve sevinç oldu.

Ne ğam yirsîñ saña devlet irüpdür
Neden dirseñ murâduñ Hâk virüpdür

Neden kederleniyorsun? Sana talih erişmiştir. “Neden?” dersen muradını Allah verecektir de ondan...

Gele şanmaduğûñ yirden diremler
Göresin düşman elinden keremler

Hiç ummadığın yerden para gelecek ve düşmanının elinden iyilikler göreceksin.

Harf-i Be

Eger be geldise devlet yakındur
İriser gizlice bir hoş akindur

Eğer be geldiyse baht açıklığı yakındır. Talih, sana gizlice ve bir akın suretinde erişecektir.

Ulu yirden şafâlar bulıarsın
Ki yârûñden vefâlar bulıarsın

Yüksek bir makamdan ferahlık bulacaksın. Ayrıca sevgilinden vefa göreceksin.

Mübârek mi kaçan ola diyesin
Kamışdan şabr ile şekker yiyesin

“Mübârek midir? Nasıldır?” diyeceksin. Sabrederek kamıştan şeker yiyeceksin.

Harf-i Te

Eger te gelse tevfiğe iresin
Ki hacca varmağa yola giresin

Te harfî gelirse Allah'ın yardımına nail olursun ve hacca gitme yoluna girersin.

Şalâhiyyet maķâmında olasın
Gerek maķşûduñı anda bulasın

Bir önemli görev alacaksın ve gönül arzunu orada bulacaksın.

Sevinüben geliserdür hemîşe
Ki iylükler olısar saña pîşe

İyilikler senin işin olacak ve her zaman gelerek seni sevindireceklerdir.

Harf-i Şe

Eger şe geldise saña zihî fâl
Gerek şanmaduğñ yirden gele mâl

Eğer sana se harfî geldiyse, güzel bir fal demektir. Sana ummadığın yerden mal gelecektir.

Yidüğüñ cezr ü şîrle vü şeker bâl
Ki bundan yig dañi ne olısar hâl

Yediğin tatlı ile süt ve şeker ile bal... Durumun bundan daha iyi nasıl olur mu hiç?

Şevâb işle hemîşe hayr[a] düriş
Ki tâ saña dañi el vire bu iş

Her zaman sevap işle ve hayır için çabala. Böylece bu iş senin için gerçekleşsin.

Harf-i Cîm

Bu cimdür diresin 'âlemce mâlı
Kinâruñda bulur şâhib-cemâli

Bu cim harfidir. Dünya kadar mal toplarsın. Ayrıca o güzellik sahibi sevgiliyi kollarında bulursun.

Gide guşşa gele şâdî yirine
Gören bahtuñı bahtuña yirine

Üzüntü gider ve yerine sevinç gelir. Senin bahtını gören, o bahta imrenir.

İriserdür saña 'ayn-ı fütûhât
Ki haddi olmayısar ol fütûhât

Sana öyle bir zaferler erişecek ki onların sonu gelmeyecektir.

Harf-i Hā

Eger hā geldi fālūn key beḳādūr
Ki devlet nice muḥkemdūr beḳādūr

Eğer falın ha geldiyse, ebediliktir; yani senin talihin sağlam ve kalıcıdır.

Ḳapular açıla saña yeñile
Ḳamu düşmanlaruñ saña yeñile

Sana yeni kapılar açılsın. Bütün düşmanların sana yenilsin.

Harf-i Hı

Eger hı gelse saña irdi teşvīş
Neden olmuş ola bir eyle teftīş

Sana hı gelse bir kargaşa erişir. Bunun neden kaynaklandığını bir araştı.

İşüñ lākin girü ḳalmaz mu‘ atṭal
Yakında olısar ḥayra mübeddel

Ancak işin geri kalıp aksamaz, o iş yakında hayra doğru değişecektir.

Belādan ḳurtılasın olasın şağ
Sa‘ ādāt hem ebed bul bāl u hem yağ

Beladan kurulup selamete erersin. Ebediyen saadetle bal ve yağ bulasın.

Harf-i Dāl

Eger dāl ola hem ḥayra delālet
Gelür şādī gider cümle melāmet

Eğer dal olursa, hayra delalet eder. Mutluluk gelir ve bütün ayıplamalar gider.

Olasın āşinā şāḥib-dile sen
Revādūr ḥācetüñ imdi dile sen

Gönlünün sahibiyle tanışıklık kurarsın. Şimdi sen muradını dile. [41b]

Bilişlikler ḳılasın yad ile sen
Sa‘ ādāt-mend olasın ad ile sen

Yabancılarla tanışıp şöhret bulup saadet sahibi olursun.

Harf-i Zâl

Anuñ kim zâl gelmiş ola fâli
Melâletdür fesâde virdi hâli

Falı zâl gelen kişinin hali kargaşa içindedir ve sıkıntılıdır.

Sa‘ âdet püşt ü yâver dise bâre
Nite ola gide andağı yâra

Defalarca, “Mutluluk destekçisi ve yardımcısı olsun.” dese de, ondaki yara nasıl geçsin?

Meger tevbe kıla fâsid işine
Bes eyle itmeden daği işi ne

Fesat dolu olan işi için tövbe etmelidir. Böyle yapmaktan başka işi mi vardır?

Harf-i Ra

Eger ra gelse devleti uyandı
Sa‘ âdet şem‘ i şādī birle yandı

Eğer ra gelirse talihi uyandı. Mutluluk mumu sevinçle yandı.

Halâ ’iğ ortasında arta ‘ izzet
Seviser cân u dille cümle millet

Onun halk içinde kıymeti artar. Cümle millet onu can u gönülden sevecektir.

Harf-i Ze

Eger zâdur çekiser derd ü zaḥmet
Yine Haḫ’ dan irişe luṭf u raḥmet

Eğer ze gelişe dert ve eziyet çekecektir. Ona yine Allah ’tan lütuf ve iyilik erişecektir.

Ümîdin kesmeye dâ ’im uması
Ḳona devlet yuvasında hümâsı

Her zaman umutlanıp ümidini kesmesin. Böylece onun hüma kuşu, talih yuvasına konsun.

Belin tevbe kuşağıyla kuşatsın
Ki cümle nefsiyetlerin uşatsın

Belini tövbe kuşağıyla bağlasın ve bütün nefis arzularını parçalasın.

Harf-i Sin

Eger sindür selâmet olısarsın
Ki cümle yirde hürmet bulısarsın

Eğer sin geldiyse selamete erersin ve her yerde hürmet görürsün.

İşidesin geliser hoş haberler
Kılalar i‘tibârı mu‘teberler

Gelecek hoş haberleri işitirsin ve saygın kişiler sana itibar ederler. [42a]

Ki Haḫ’dan iriserdür saña yârî
Bulursın şabr ile sevgili yârî

Allah’tan sana yardım erişir ve böylece sen sabrederek sevgili yârini bulursun.

Harf-i Şin

Eger şın ola düşman düzdi şerri
Kılalar hîleler bu üns ü berri

Eğer şın gelirse düşman sana kötülük hazırlamış, demektir. Tanıdıklar ve dostlar sana hile yapabilir.

Hâzer kıl sen yavuzdan şakla özin
Ki tâ iylük yüzine baḫa gözin

Dikkat et, kendini kötülerden sakın. Böylece gözlerin iyilik yüzüne baksın.

Revâdur ger tütarsa dest-i tevbe
Kılasın ‘âkıbet bir ‘azm-i Ka‘be

Tövbenin elinden tutman uygundur. Sonunda bir Kâbe’ye gidersin.

Harf-i Şad

Eger şad ola ol dem şabr idesin
Nice serkeşlere nice yidesin

Sad geldiği anda sabretmelisin. Pek çok inatçının kahrını çekeceksin.

Perâkende işüñ cümle dirile
Ki ol ölmüş gönül tende dirile

Dağılmış işlerin bir hepsi toplanır. Böylece ölü gönül vücutta adeta dirilir.

Murâda iresin bî-ğam olasın
Sa‘ādât birle sen hem-dem olasın

Murada erip üzüntülerinden kurtulursun. Mutluluklarla yoldaş olursun.

Harf-i Zâd

Eger zâd oldu işdür saña düşvâr
Nice ayaklara sen imdi düş var

Zad olduysa, işin zordur. Şimdi sen nice ayaklara kapanırsın.

Çün azğun oldu sende bunca ef‘âl
Ya yatludur iyüdür n’eylesün fâl

Çünkü senin bunca azgın eylemin oldu. İyi ya da kötü, fal ne yapsın?

İrişe saña devlet bir nefesde
Ziyâde olmağıl sen ol hevesde

O heveste daha fazla ısrarcı olmazsan sana bir nefeste baht açıklığı erişir.

Harf-i Tı

Eger tıdur saña yâr oldu tâlî‘
Ki devlet ayı şimdi oldu tâlî‘

Eğer tı gelirse talih sana yar olur. Şimdi bahtın ayı parlamıştır. [42b]

Tarâvet bahtı bağın kıldı tezyîn
Ululuk tâcıdur hâl oldu yakın

Talih bahçesi tazelenip süslendi. Ululuk tacına erişmeye yakınlaştı.

Mübârekdür bu fâlûñ geldi bahtlu
Bu fâl ıssı hemîşe oldu bahtlu

Bu falın mübarektir ve bahtlı gelmiştir. Bu falın sahibi de her zaman bahtlı olmuştur.

Harf-i Zı

Eger zı geldise oldun muzaffer
Ki vaqtûñ olmaya hergiz mükedder

Eğer zı geldiyse muzaffer oldun. Böylece hiçbir vaktin kederli geçmeyecektir.

Eger toprak tutarsa ola altun
Ki vardığınca devlet arta her gün

Eğer eline toprak alırsan, altın olur. Talihin her gün gittikçe artar.

Murāda iresin ivme yakında
Sevinesin oturular önünde

Acele etme, yakında murada erersin. Sevinirsin ve insanlar senin önünde diz çökerler.

Harf-i ‘Ayn

Eger [ki] ola ‘ayın rāhatuñ var
Oñasın okudukları yire var

Eğer ayın olursa, rahatlığın var demektir. Seni çağırdıkları yere git ve derdine çare bul.

[E]ger kaşd ide düşman oñmaya hiç
Ne iş dosta ola mühmel ola biç

Düşman saldırırsa, asla iflah olmaz. Dosta dair ihmal edilen işler yapılır.

Melül olma bu işe gam yime sen
Ola mı olmaya mı ki dime sen

Bu işe üzülme, onun için kederlenme. “Olur mu, olmaz mı?” deme.

Harf-i Ğayn

Eger ğayn ola ğāyet ola teşviş
Ceb[i]rden olırsardur cümle bu iş

Eğer gayn olursa, durum karışıktır. Bütün bu işler zorla olacaktır.

Neye kim el şun[ar]sa irmeye hiç
Sefer kılmaqlığında bağlana biç

Neye el uzatırsa, erişemeyecektir. Yola çıkmak hususunda da engelleneceğini bil.

Taşadduk eyleyüp tevbe kıluban
Sevine Tanrı’dan iylik yilüben

Sadaka verip tövbe edince, Tanrı’dan gelen iyiliğe sevinecektir.

Harf-i Fe

Eger fedür firâkdur ayrılıktur
Melâmet var sonunda şayrılıktur

Eğer fe olursa, fıraka yani ayrılığa işarettir. Sonunda hüznün ve hastalık vardır. [42a]

Egerçi var ne kim yazdıysa takdîr
Velâkin tevbeden kılmaya takşîr

Kaderde ne yazdıysa o gerçekleşse de tövbe konusunda kusur etmemek gerekir.

Mazarrat var sonunda menfa‘at var
Ki bunda türfe serden ma‘rifet var

Başta zarar, sonunda ise menfaat var. Burada yumuşak başlılıktan marifet vardır.

Harf-i Kâf

Açasın Muşhaf’ı çünkü gele kâf
Ki şöyle söyle şöyle urmağıl lâf

Mushaf’ı açtığında kâf gelirse, boş konuşma ve şöyle söyle:

Saña kuvvet irişe bil ki Hâk’dan
Seçesin bâtılı bir demde hâkdan

“Bil ki sana Allah’tan kuvvet erişti. Bir anda batılı haktan ayırırsın.”

Neye kim el şunasın el viriser
Saña düşman olanlar yalvarısar

Her neye el uzatırsan, ondan karşılık bulacaksın. Düşmanların sana yalvaracaklar.

Harf-i Kâf

Eger kâf ola var sende kifâyet
Saña toğrı direm yokdur nihâyet

Eğer kef olursa, sende iktidar var, demektir. Sana doğruyu söylüyorum, gücünün sonu yoktur.

Ser-â-ser ‘âlemde meşhûr olasın
Halâ’îk ortasında nûr olasın

Âlemde baştanbaşa meşhur olursun ve insanlar içinde parıldarsın.

Senûn ile sa‘âdât el virişe

Nice miskinlere hayruñ irişe

Mutluluk sana el verir. Böylece birçok miskine hayrın erişir.

Harf-i Lām

Göresin fālūñe çün lām geldi

Ki üstüne şerīf eyyām geldi

Falına lām harfī geldiği için, üstüne mübarek günler geldiğini görürsün.

Bilürsin fālī' ũñ mes' ũd olupdur

Ki Hāk'dan 'ākıbet maḥmūd olupdur

Talihinin uğurlu olacağını bilirsin. Böylece sonunda Allah'ın takdirini kazanırsın.

Hemişe vaqtūñe 'ayş u ıarab var

Velī kimse[ne]den bunda sebep var

Hiç kimseden bir destek olmaksızın zamanın daima yiyip içip eğlenmekle geçecektir.

Harf-i Mīm

Eger mīm ola fālūñ cem' ola māl

Sa' ādet artuben ũ hoş ola ḥāl

Eğer falın mim olursa, mal toplanmasına işaret vardır. Mutluluk artacak ve durum iyileşecektir.

Açıla üstüne altun ıapular

Niceler karşıñı kıla ıapular

Üstüne altın kapılar açılır ve birçok kimse senin hizmetini görür.

Olasın baḥtlu baḥtıyla rāḥat

Bulasın devlet ile hoş ferāḡat

Talihli kimsenin bahtına sahip olup rahat edersin ve saadet ve iyilikle gözün doyar.

Harf-i Nūn

Kaçan fālūñde görsen nūn geldi

Elūñe bir dükenmez ḥ'ān geldi

Ne zaman ki falında nūn geldiğini görsen, eline tükenmez bir nimet geldiğini bil.

Şu dem ki Muşhaf² ı ger dinleyesin²
Ulu ni‘ metleri³ Hâk’dan bulasın

Mushaf’ın ne söylediğini dinlersen, Allah’tan büyük nimetler bulursun.

Göñülden geçmedin ni‘ met bulasın
Hâk’uñ rahmetine şoñ dem iresin

Öyle ki, gönlünden geçirmediğin nimetleri bulursun ve son nefeste Allah’ın rahmetine erişirsin.

Harf-i Vāv

Eger vāv ola varlık yüz tütisar
Vilāyet buyruğuña yüz tütisar

Eğer vav olursa varlık, sana yüzünü gösterecektir. Şehir, senin fermanına boyun eğecektir.

Vefālar bulısarsın her taraftan
Vefāyle naşībūñ var şerefden

Her taraftan vefalar bulacaksın. O vefalarla şereften nasipleneceksin.

Mübārekdür bu fālūñ şād olasın
Hemişe guşşadan āzād olasın

Bu falın mübarektir, kutlu olsun. Daima bütün kederlerinden kurtulursun.

Harf-i He

Eger hedür ola mālā helāket
İrer māl üstine andan felāket

Eğer he gelirse malı mahvolur. Sonra malın üstüne felaket gelir.

Biraz guşşadan zaḥmet çekiser
Melālet göre çün devlet iriser

Biraz üzüntü ile sıkıntı çekecektir. Keder gördükten sonra saadete erecektir.

Taşadduk birle tevbe ola çāre
Oñla bu sebebdan girü yāre

Sadaka vererek tövbe etmek çare olur. Böylece bu yara iyileşir.

² Sözcük, muhtemelen metinde yanlış yazılmıştır.

³ ni‘metleri: ni‘metlü [metin]

Harf-i Lām-elif

Geliser lām elif şūrīdedür fāl
Hāzer kılmak gerek niyyet ola hāl

Lām elif gelirse fāl karışıktır. Niyetin gerçekleşmesinden uzak durmak gerekir.

Yakın müddetde lākin düşe düşman
Haķīkat böyledür bil bunda düşmen

Ancak, yakın zaman sonra düşman yenilir. Gerçek bu şekildedir, bunda şüpheye düşme.

Ümīdün kesmesin bu fālün ıssı
Ki [bu] nev‘ a değil her hālün ıssı

Bu fālın sahibi ümidini kesmesin. Her durumun sahibi bu şekilde olmaz.

Harf-i Ye

Eger ye gelse çekmez kimse yayuñ
Geçiser hoşluğile tır ü yayuñ

Eğer ye gelirse, kimse senin yayını çekemez. Okun ve yayın hoşlukla hedefe varacaktır.

Ulular ile sen hem-dem olasın
Ki şāhib-ceyş ile maħrem olasın

Sen ulu kimselerle sırdaş olursun ve ordu sahibinin yakınında bulunursun.

Çün eylük olısar sende tamāmet
Ki hayruñ da göre ‘ ālem tamāmet

Sende baştanbaşa iyilik zuhur edecek, böylece ālem de senden tamamen hayır görecektir.

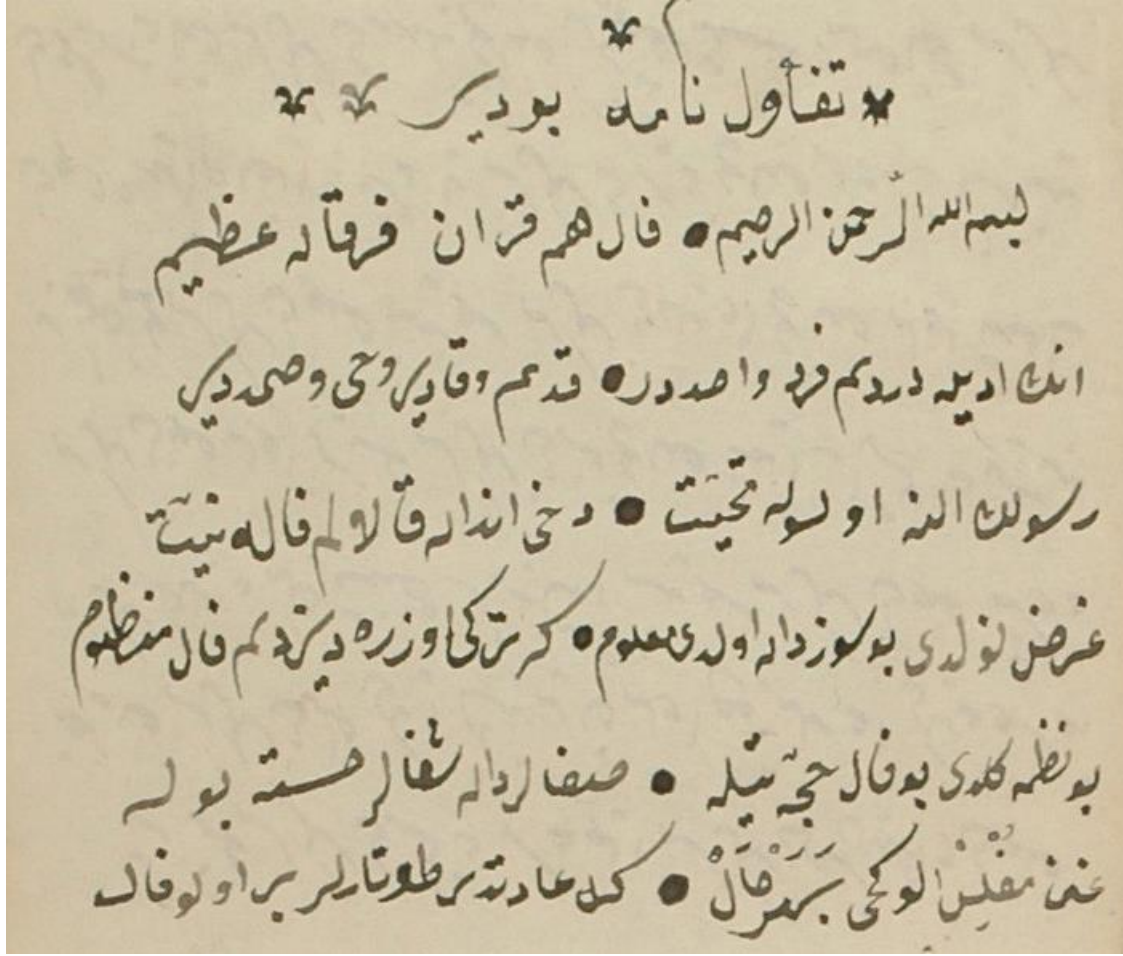
KAYNAKÇA

- ÇALIŞKAN, Sami (2013). *Kur’ân-ı Kerîm’e Göre Yıldızlar*, Elâzığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DURMAZ, Gülay-BAŞTÜRK, Şükrü (2019). “Bir Kuran Falı Örneği: Fâl-i Türkî-i Manzûm ve Dil Özellikleri”, *Oğuz Türkçesi Araştırmaları Dergisi*, 1, ss. 1-22.
- DUVARCI, Ayşe (1993). *Türkiye’de Falcılık Geleneği ile Bu Konuda İki Eser*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- GÜR, Nagihan (2012). “Osmanlı Fal Geleneği Bağlamında Yıldıznâme, Falnâme ve Tâlinâme Metinleri”, *Millî Folklor*, 96, ss. 202-215.

- KARA, İsmail (1979). "Fal, Fâlnâme", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, 3, İstanbul: Dergâh Yayınları, ss. 153-155.
- KARTALCIK, Vedat (2000). *Fâl-nâme: Giriş-İnceleme-Metin-Söz Dizini-Tıpkıbasım*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ORAZSAHEDOV, Abdulla (2017). "İslâm'ın Sancaktarı Büreyde bin Husayb el-Eslemî" *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4/2, ss. 209-243.
- ORHUN, Murat (2009). "Hititlerde Karaciğer Falı, Kuş Uçuşu Falı ve Bunların Etrüsklerdeki Uzantısı", *Akademik Bakış*, 3/5, ss. 231-250.
- SEZER, Sennur (1998). *Osmanlı'da Fal ve Falnameler*, İstanbul: Milliyet Yayınları.
- SÜMBÜLLÜ, Yusuf Ziya (2008). "İlm-i Tefeül ve Tefeül-nâme (Kur'ân Falı) Üzerine Bir Değerlendirme", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1/2, ss. 383-391.
- ŞANLI, İsmet (2003). "XVI. Yüzyıl Divan Şairi Fedâyî ve Fâl-Nâme-i Kur'ân-ı 'Azîm'i", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, ss. 161-178.
- ŞENÖDEYİCİ Özer; KOŞİK Halil Sercan (2016). *Osmanlı'nın Gizemli İlimleri 1: Kuran Falları ve Uzun Firdevsî'ye Ait Bir Örnek*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- ŞENÖDEYİCİ, Özer; KOŞİK, Halil Sercan (2015). "En Muteber Kaynaktan Gaybı Öğrenmek: Bir Kuran Falı Manzumesi", *Littera Turca Journal Of Turkish Language and Literature*, 1/1, ss. 71-96.
- YEŞİLBAĞ, Semih (2020). "Edebî Bir Tür Olarak Fâlnâme ve Mensur Bir Kur'ân Falı Örneği", *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 7, ss. 367-369.
- YEŞİLYURT, Temel (2013). *Çağdaş İnanç Problemleri*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- YÜCEER, İsa (2001). "İnanç Problemlerinden (Halk İnançlarına) Yansımalar", *Günümüz İnanç Problemleri Sempozyumu 7-9 Eylül 2001 Bildiri Kitabı*, Erzurum, ss. 127-161.

EK:

Eserin ilk iki varığı

قحطه برفوتوفال اوله پسه دلره • فرج بيه اوله پسه حاله و دلره
 بنه ندر حقيقت بور وايت • كه بونه انه بيا بولونمزان غاييت
 بيمور مشر كهوس ايت بوقال • مناجه كره بولم يسه جمله حاله
 ديلرك كمر طه تا ليه فال قهرام • اري ايت اوليه اي ايتي حاله
 اوتى برفاتنه اوج قل كهو الله • سكا نعت وير كر كهو الله
 صلوات وير سيه اوج كر كهو الله • كه تا بجه ايتن دونه حصول
 او قولا هول ال جوله مصحفه • اجوب صاع يانكه باق نه كلو كره
 يه بنجي طره دن جوله صايه صفي • كه عاقل آد مير طويه صرفي
 يدي كاغذ دختي اجوب اوقوش • يه بنجي طره ايره بونكه قوغز
 ديبا به فال قهرامه اوري قهرام • صلوات وير رسول عيله ادم
 حرف همزه
 عجب طالع كر بوقال همزه • كمكه طالع ايرار بور منه
 بوقال الله ايردي سعادات زهي دولت بور سيمه قاله عادات
 نيه صوندا يسه الي اريس • كه مقصوده صفار له اريس

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Bu yazının tamamı bir yazar tarafından hazırlanmıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışma için maddi olarak destek alınan herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişi yoktur.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu çalışmada potansiyel bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için Etik Kurul Belgesi gerekmemektedir.